

Foltok detektálása mammogramokon textúra-analízis segítségével

TÓTH NORBERT

Konzulens: dr. Pataki Béla

BME, Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék
ntoth@mit.bme.hu

Reviewed

Kulcsszavak: orvosi képfeldolgozás, számítógéppel segített diagnózis, textúra-analízis, döntési fa

Jelenleg a mammográfia az egyik legmegbízhatóbb módszer az emlőrák detektálására. Egy olyan rendszer, amely előzetesen feldolgozná a felvételeket – kiszűrné azokat, amik biztosan negatívak, és felhívna a figyelmet azokra, amelyek gyanúsak – nagyon hasznos lenne. Egy ilyen orvosi döntéstámogató rendszer (ODR) fejlesztése folyik a Budapesti Műszaki Egyetem Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszékén együttműködésben Semmelweis Orvostudományi Egyetem radiológus szakembereivel.

1. Bevezetés

A nők daganatos megbetegedései között az egyik leggyakoribb az emlőrák [1]. Statisztika szerint minden nyolcadik nőben élete során kifejlődik ez a betegség. Mivel az emlőrák oka mindmáig ismeretlen, a korai felismerés döntő fontosságú. Korai felismerés esetén az öt éves túlélés esélye 95% körüli.

A mammográfiás szűrés során mindkét emlőről két-két röntgenkép készül, egy oldal-, egy felülnézetből. A mammográfiás képeken a betegség okozta két legjellegzetesebb elváltozás az úgynevezett mikrokalcifikáció, amely apró élesebb kontúrú, fényes pöttyként jelentkezik, illetve a tumorok okozta röntgenárnyék, ami nagyobb, de elmosódottabb foltként jelenik meg.

A mammográfiás szűrésen készített felvételeket két független orvosnak kell diagnosztizálnia, de ez számítógépes segítséggel is történhetne. Egy mammográfiás szűrés óriási mennyiségű felvételt jelent (több száz-ezer nőről készült négy-négy felvétel kiértékelése évente). Minden egyes felvétel értékelése sokáig tart és hibákhoz is vezethet a folyamat hossza és monotonitása miatt, ezért egy rendszer, amely előzetesen feldolgozná a felvételeket – kiszűrné és felhívna a figyelmet a gyanúsakra – nagyon hasznos lenne.

A bemutatásra kerülő algoritmus részét képezi a rendszernek, az említett tumorárnyékok, foltok keresésére szolgál a felvételeken. A végleges rendszeren belül több – párhuzamosan futó – algoritmus is foglalkozik egy-egy részprobléma megoldásával, majd ezek kombinációja adja a rendszer végső választ.

2. Textúra-alapú folt detektálás

A mammográfia sikere a felvételen látható különféle szövetek elkülöníthetőségén múlik. Alapvető feltételezés, hogy az eltérő szövetek eltérő textúráként jelennek meg a képen. Textúra-analízis segítségével [5] képesek lehetünk részeire bontani a felvételt és osztá-

lyozni ezeket a részeket. Ezen részek felhasználhatók diagnózis alkotására, illetve paraméterül szolgálhatnak további algoritmusok számára. Az itt bemutatásra kerülő textúra elemző algoritmus célja egyfajta szövettípus felismerése, a rosszindulatú tumoré.

Ez a foltkeresést végző alrendszer két alapvető részre osztható. Egy durva előszegmentáló részre, valamint egy szegmentálást finomító részre.

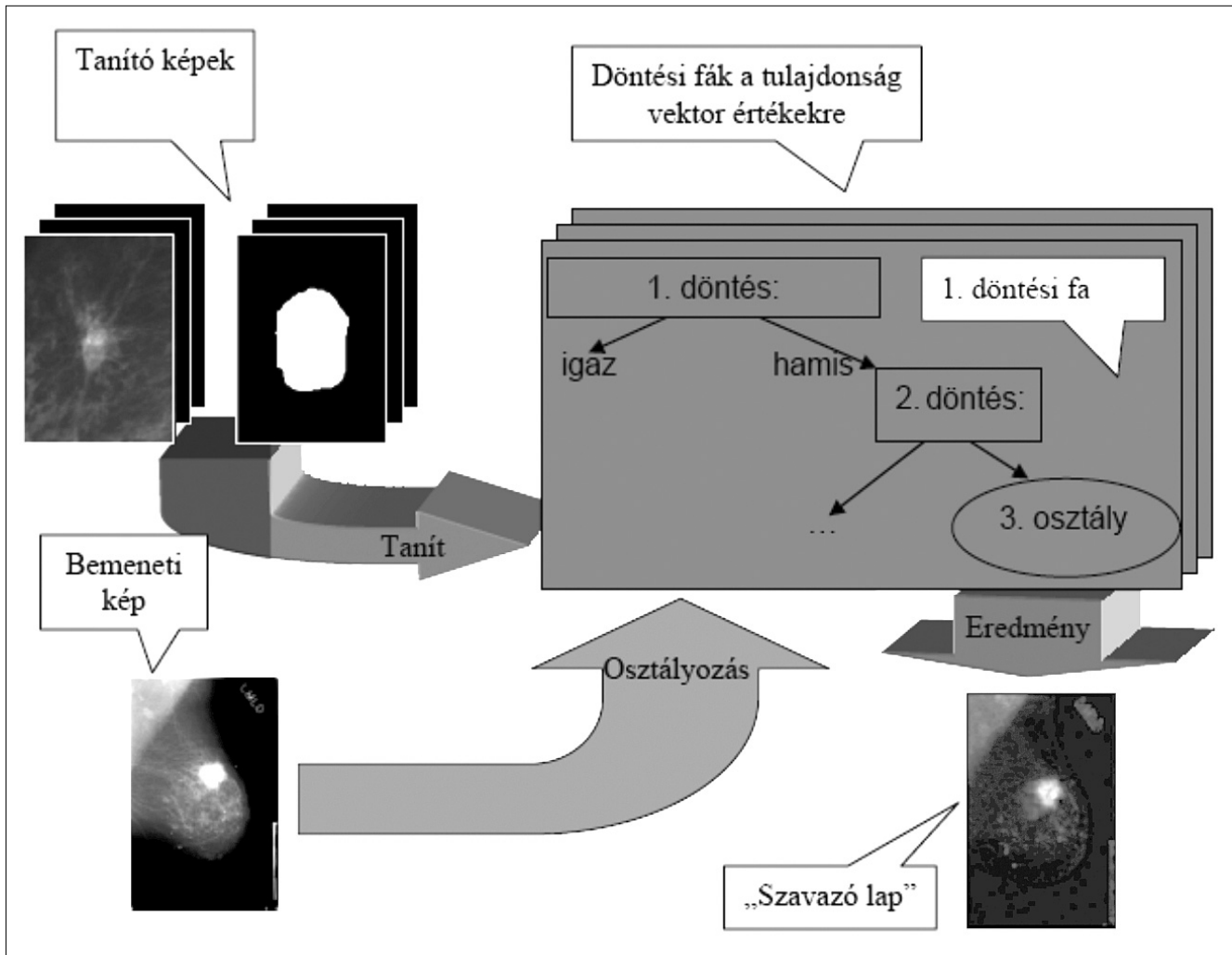
Az algoritmus a felvételt elemi egységekre bontja egy meghatározott ablak méretnek megfelelően. Ebben az ablakban kerülnek kiszámításra a tulajdonság vektor értékek. A jelenlegi implementációban 17 textúrára jellemző [5,7,8] paraméterrel írunk le minden textúrát. Ezek a paraméterek ko-okkurencia mátrix [7,8], hisztogram, valamint intenzitás futáshossz jellemzők [5].

Az így kapott tulajdonság vektorokat egy döntési fákból [2,9] álló osztályozó halmaz értékeli ki úgy, hogy egy adott tulajdonság vektort minden egyes döntési fa osztályoz. A döntési fák előzetesen, orvosok által kiértékelt tanító mintákból kerülnek kialakításra CART [2] algoritmussal. A tanítás során az algoritmus különféle foltokat tanul meg megkülönböztetni különféle hátterektől.

Kísérletek során az összes tanító mintából egyetlen központi döntési fa kialakítása olyan bonyolultságú osztályozót eredményezett, mely kezelhetetlenné vált. Ezért a végső megoldásban minden egyes tanító mintából egy különálló fa keletkezik (1. ábra). Ezek a fák a tanítás végeztével, a működés során egy szavazó mechanizmuson keresztül alakítják ki a végleges döntést az adott terület textúra osztályba tartozásáról.

A döntési fák által leadott szavazatok által egy szavazólap jön létre a felvételtől. Ez a szavazólap minden egyes pontban tartalmazza az adott pozícióban kiszámított tulajdonság vektorra leadott pozitív szavazatok számát. Minél nagyobb az érték a szavazólapon belül, annál valószínűbb, hogy az adott helyen tumor található.

A szavazólapot ezután egy adaptív küszöböző eljárás – melynek feladata a környezeténél több szavaza-

1. ábra A szegmentálást végző rendszer vázlatja

tot kapott részeket megjelölni – bináris maszká alakítja. Ez a bináris maszk az elsődleges folt jelölteket tartalmazza, de az ablakméretnek megfelelően durva méret és alak információval.

A következő feldolgozási lépés célja ennek a bináris maszknak finomítása. Ezt a lépést végző algoritmus az előszegmentált képet egy Markov-mezőnek [3,4] tekintti, a bemeneti felvételt (ami ebben az esetben a szavazólap) pedig a szegmentált kép és Gauss-zaj keverékének. Az optimális szegmentálást kereső eljárás ICM (Iterated Conditional Modes) [3,4] módszert használ, hogy becsülje a kép MAP (Maximum A Posteriori) szegmentálását.

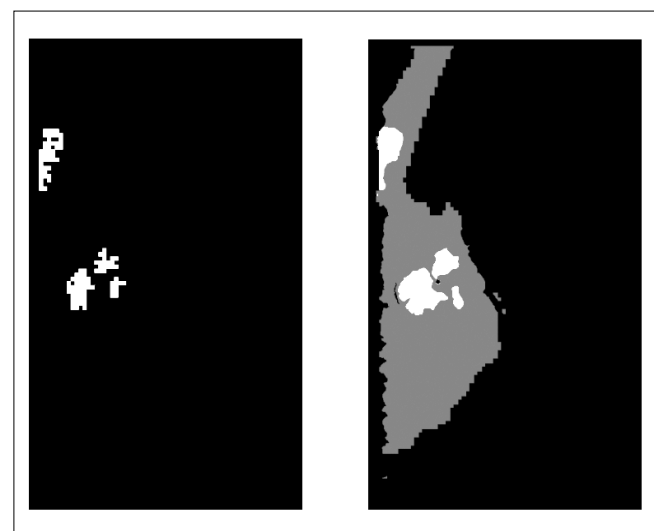
Ez az eljárás egy bináris maszkot ad eredményül mely tartalmazza a végleges folt jelölteket, pontosabb alak és méret jellemzőkkel (2. ábra).

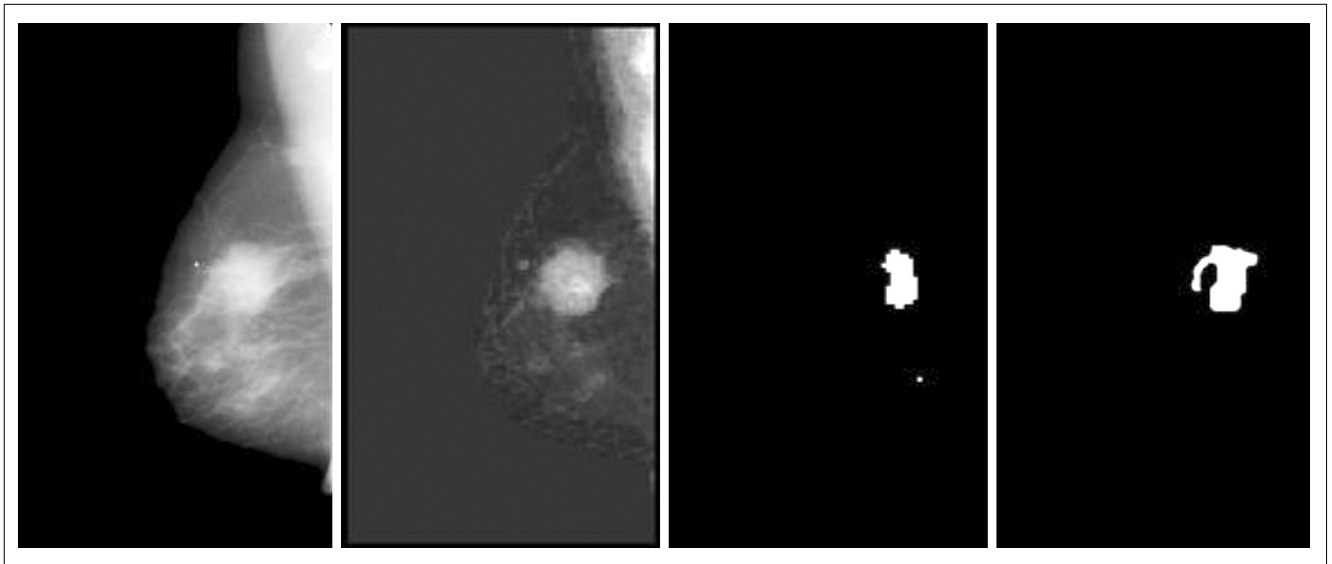
3. Eredmények

Egy olyan komplex rendszer került bemutatásra, melynek célja foltok keresése mammogramokon textúraanalízis segítségével. Az egyes algoritmus lépéseinek bemeneti képei és eredmény képei a 3. ábrán (a következő oldalon) láthatók.

A rendszer tesztelése – párhuzamosan más foltkereső algoritmusokkal – jelenleg is folyamatosan történik. Az elvégzett nagy méretű tesztek arra vezettek, hogy összességében az ODR rendszer úgy éri el a maximális hatékonyságot a folt keresésében, ha a bemutatott foltkereső algoritmus egy másik foltkereső alrend-

2. ábra A szegmentálás finomítása

3. ábra
Az eredeti felvétel, a szavazólap,
az előszegmentált kép és a finomított eredmény

szer (ami intenzitáskülönbség alapján dolgozik) [6] eredményével kombinálva adja a végeredményt. Ebben az esetben a textúra-elemző rendszer bizonyos speciális esetekben segít, ahol pusztán intenzitáskülönbség alapján nem található meg a folt, ilyenkor segítséget jelent a textúra jellemzők vizsgálata.

A legutóbbi tesztelés során 523 eset került kiértékelésre, ami 2092 felvételt jelent. Az 1. táblázat (lent) mutatja az eredményeket.

A bemutatott textúra alapú eljárás segítségével sikerült javítani az intenzitás alapú algoritmus teljesítményét. A javulás ugyan csak néhány százalékpontnyi, de ebben a találati tartományban már minden javulás igen nehezen érhető el.

Az elért eredmény különösen értékes abból a szempontból, hogy a fals pozitív jelölések számának csökkentése mellett sikerült elérni. (Az intenzitás alapú algoritmus érzékenységének növelése, amely a rosszindulatú esetek jobb felismerését szolgálhatná, jelentős fals pozitív arány növekedéssel is járna.)

A rosszindulatú esetek felismerésének aránya megfelelőnek mondható (a humán diagnózis sem ér el jobb eredményt), jelenleg a fals pozitív jelzések csökkentése a cél, ez többek közt a két (oldal- és felülnézeti) kép együttes kiértékelésével érhető el.

1. táblázat
A foltkereső rendszerek eredményei

	Rosszindulatú eset felismerési arány	Fals pozitív jelölés / kép
Intenzitás alapú algoritmus	93.9%	4.5
Textúra alapú algoritmus	70.0%	3.0
Kombinált algoritmus	95.1%	4.3

Irodalom

[1] R. Highnam, M. Brady: Mammographic Image Analysis, Kluwer Academic Publishers R, 1999.
 [2] Richard O. Duda, Peter E. Hart, David G. Stork: Pattern Classification, John Wiley & Sons, NY., 2001.
 [3] H.D. Li, M. Kallergi, L.P. Clarke, V.K. Jain: "Markov Random Field for Tumor Detection in Digital Mammography", IEEE Transactions on Medical Imaging, Vol. 14, No.3, pp.565–576, Sept. 1995.
 [4] S.Z. Li: Markov Random Field Modeling in Computer Vision, Springer-Verlag, New York [etc.], 1995.
 [5] I. Pitas: Digital Image Processing and Algorithms and Applications, John Wiley & Sons, NY., 2000.
 [6] Gábor Takács: "Computer-Aided Detection of Mammographic Masses", Proc. of the 12th Mini-Symp., Budapest, Feb. 8-9, 2005.
 [7] J. Iivarinen: "Texture Segmentation and Shape Classification with Histogram Techniques and Self-Organizing Maps", Acta Polytechnica Scandinavica, No.95, Helsinki, 1998.
 [8] William K. Pratt: Digital Image Processing, John Wiley & Sons, NY., 2001
 [9] Stuart J. Russel, Peter Norvig: Artificial Intelligence, Prentice Hall, 1995.